

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Odgovorni urednik:
J a k o b D i m n i k,
učitelj v Ljubljani.

Št. 17. Ljubljana, 1. kimovca 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: Zc.: Čitanke na jednorazrednicah. — L. Lavtar: Fitzga. — „P.“: Kako je obrezovati vrtnice. — „P.“: Kedaj in kako se cepijo vrtnice. — Sklep računa društva „Narodne šole“. — E. Lah: Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva

Čitanke na jednorazrednicah.

Vest, da dobimo posebno knjigo za ponavljalno šolo, pozdravili smo z veseljem. Upamo, da bo obrodila dober sad učiteljem in učencem.

Kaj pa je s preosnovo naših beril? Čul sem nekje, da nam spisujeta spretna pisatelja v Ljubljani nove čitanke. No, ne vem, koliko je resnice na tem, a zadnji čas je, da dobimo spretno sestavljene čitanke. Sedanji „Drugo“ in „Tretje Berilo“ sta posebno za jednorazrednice jako pomanjkljivi. Odločno se morajo tudi grajati „neispremenjene izdaje“ bolje rečeno površni ponatisi, ki kar mrgole tiskovnih pogrškov. Tako se z vsakim natiskom „neispremenjena izdaja“ izdatno spremeni! To velja o „berilih“ natisnjenih na Dunaji.

Za jednorazrednice so „berila“ pomanjkljiva, ker je slovnica v „Drugem berilu“ pretežka, a v „Tretjem“ je pa ni in tudi spisnih vaj ne; tudi posamezni spisi so pretežki in jezik tudi ni povsod posnemanja vreden. Toda dosti o tem, kajti nekaj družega imam na srci.

V moji razdeljeni jednorazrednici rabim razven Abecednika še „Začetnico in prvo berilo, Drugo in Tretje Berilo“. Je-li ta množica knjig koristna — brez ozira na gmotno stran (vse štiri knjige stanejo 1 gld. 19 kr.) — ali ne? Odločno odgovarjam: Nikakor ne! Koliko berilnih vaj in spisov pa se more temeljito proučiti? Večina se jih niti površno ne more. O drugih neprilikah nečem govoriti. Kako je temu nedostatku odpomoči? Prav lahko: Dajte našim jednorazrednicam

jedno samo primerno urejeno čitanko. Le tako se bo vse gradivo temeljito proučilo in prebavilo. Seve ne sme manjkati dobre slovnice in pripravnih spisnih vaj ter zemljevidov domače dežele in našega cesarstva.

Le tako bodo dobri učenci v zadnjem šolskem letu poznali svojo čitanko tako temeljito, kakor pozna gospodar svoje domovanje.

Jednorazrednicam jedno samo čitanko!

Zc.

F i t z g a.

(Dalje.)

Oglejmo si zdaj prostor 3 - 5 po načrtu in po računicí.

IV. teden. Ponavljanje vaj prejšnjih tednov. Otroci štejejo reči tako daleč, kolikor jim to gre. — Konkretna števila 4 in 5. — Odmišljena števila. Vaje v pisanji številnih podob in številčk. — Bralne vaje v prostoru 4—5. Vaje α , β , γ (prim. op. 3.) Ne morem si misliti, kaj bi bilo pri tem postopanju nepsihologičnega? — V 4. tednu preidem na odmišljena števila, ko so se otroci že toliko s konkretnimi števili pečali, da nehoté sami izpuščajo imena štetih stvari. Ali je morebiti postopanje, po katerem otroci že prve ure števila odmišljujejo, bolj psihologično? N. pr. koliko kamenčkov vidiš tu? (1 kamenček); koliko palčic vidiš tu? (1 palčico); koliko kocek vidiš tu? (1 kocko). Dobro, vi ste zdaj spoznali število 1. — Tako odmišljenje se prehitro vrši, in se v otroškem duhu tudi ni izvršilo, če učenci tudi za nami govoré: Zdaj smo spoznali število 1. O pripravljanji na številke sem že govoril. Do zdaj so bili zneski pri vsaki nalogi tudi že napisani, v prostoru 4 - 5 pa nahajamo naloge (namenjene po načrtu za V. teden) v obliki:

$$\bullet + \bullet = \quad \bullet \bullet + \bullet = \text{itd.}$$

$$| + | = \quad || + | = \text{itd.}$$

$$\bigcirc + \bigcirc = \quad \bigcirc \bigcirc + \bigcirc = \text{itd.}$$

$$\begin{array}{cccc} | + | = & \sqcup + | = & \sqcap + | = & 4 + | = \\ 1 + 1 = & 2 + 1 = & 3 + 1 = & 4 + 1 = , \end{array}$$

da se vadijo otroci znesek samostojno pripisavati. Tu prestopamo tudi od konkretnega na abstraktno, ali je morebiti to nepsihologično?

V. teden. Ponavljanje vaj prejšnjih tednov. — V prostoru 1—5 vadijo se otroci, da sami pristavljajo zneske računov. — Bron, bronasto denarje; kaj kupiš za denarje? — Otroci štejejo predmete, kolikor dalje jim to gre. — Številka od 6 do 10. Vaje α , β , γ (prim. op. 3.) — Bralne vaje. Pisanje številnih podob.

VI. teden. Ponavljanje vaj prejšnjega tedna. Pisanje številčk. — Konkretna števne vaje Aa, Ab, Ac, Ad (prim. op. 6).

Otroke torej zraven drugega seznanimo z denarjem, in začeli smo vstvarjati skušnjijski krog z vprašanjem „kaj kupiš za denarje“ (prim. prejšnje o uporab. reč.) — Sploh smo v teh tednih otroka preskrbeli po načelu „drugo za drugim“ z onim gradivom, katero potrebuje za računanje, s števili, s potrebnimi pismenimi znaki itd. Prepustili smo pa otroku tudi časa, da si vstvari jasne predstave o številih do 10, s katerimi ima pozneje računati. Ako nadalje pomislimo, da so po načrtu VII., VIII. in IX. teden namenjeni, da vadijo otroka v števnih vajah A, potem moramo reči: prve predstave „štenje, številna vrsta, število in jeden“ so po teh tednih učencu popolnoma jasne. Ali to res ni psihologično gospod Fr.?

V IV tednu pa vadimo učence osobito v števnih vajah (konkretno in abstraktno) A_c in A_d s števili 1, 2, 3; n. pr. Štej do 5 — in od tod za 1 (2, 3) dalje; štej od 5 za 1 (2, 3) naprej. S temi števili vajami pripravljamo na prištevanje števil 1, 2, 3. Ako pa te vaje še podpiramo z oblečenimi nalogami, katere so vzete iz skušnjijskega kroga učencev (n. pr. Ti imaš 3 hruške in mati ti dadó še 2; koliko jih imaš potem? — Otrok odgovori „5“ in za zdaj moramo s tem odgovorom zadovoljni biti) potem požene učencev duh tak popek, da se pri prvi priložnosti mora razcveteti v predstavo prištevanja. One števne vaje moraš celó v naloge spremeniti n. pr.: „Do katerega števila prideš, če od 5 za 1 (2, 3) naprej šteješ?“ Take naloge rešujejo otroci popolnoma samostojno in kdo se predrzne trditi, da tako postopanje ni psihologično?

V IX. tednu začnemo po načrtu in računici črte po dolgosti primerjati, da pripravljamo na mere in merjenje.

Sploh opazujemo, da zahtevajo moji načrti „ponavljanje, pripravlanje in pripenjanje novih predstav o pravem času“. Ali to nasprotuje psihologičnemu pouku? Če učitelj moje 1. računice ne uporabi prav, ali sem potem morebiti jaz kriv slabemu vspehu?

V X. tednu najde učenec že mizo pogrnjeno in treba je le, da se mu prinese prva jed „prištevanje“; hlastno jo zavžije. Te slike za apercepcijo naj se nobeden izmed bl. čitateljev ne prestraši. Prištevanje uvedel bi pa jaz z oblečenimi nalogami, kakor sem že gori povedal. N. pr. Ti imaš 1 vinar, mati ti dadó še 1 vinar; koliko vinarjev imaš potem? — Ako ti dado še 1 vinar; koliko jih imaš potem? — In še 1 vinar, koliko potem? itd., da pridemo do 10. Takisto bi postopal s prištevanjem števila 2 in 3 pri uvodu; s kratkimi odgovori otroka bi bil pa popolnoma zadovoljen. Ko sem na ta način otroku njegove misli vzbudil, potem pa preidem k nazorovanji prištevanja števil 1, 2, 3. Abstraktno prištevanje bi še le drugo ali tretjo ali tudi še le 4. uro (poluro) prišlo na vrsto.

V X. tednu pa zahteva moj načrt tudi oblečene naloge po 1. osnovnem primeru — osnovni primeri za uporabno računanje so navedeni v „Popotniku“ v opomnji pred tem načrtom pa tudi v moji metodiki — pri katerih se otroci navajajo na sklep „in“. Kako se to zgodi, čem osvetliti s primerom.

„V šoli je 1 učenec, pride pa še 1 učenec, koliko učencev je potem že v šoli?“

Otrok odgovori na kratko „2“. Dobro, pa od zdaj zanaprej hočemo tako-le govoriti: „V šoli sta potem 1 učenec in 1 učenec t. j. 2 učenca“. Takisto na drugih primerih toliko časa (tednov, če je treba), da se učenci tega sklepa popolnoma privadijo.

Podrobno v posamezne točke načrta in računice ne morem preiti, ker bi na ta način namesto krajšega spisa nastala cela knjiga; razumen učitelj zdaj že izprevidi, ali je moja logična metoda tudi psihologična ali ne. Omenim naj pa še, da se morajo otroci, ko prištevanje števil 1, 2, 3 popolnoma razumno izvrševati znajo, te vaje tudi na pamet naučiti, kakor je v načrtu zaznačeno; sploh to veljá tudi pozneje za osnovne vaje. Gotovo pa je tak načrt po tednih samo idealen, samo kašipot; okolščine določujejo mnogokrat, koliko tvarine otroci v vsakem tednu prenesó in kedaj one vaje, v načrtu zaznačene z $1 + 1$, $1 - 1$, 1×1 in $1 \div 1$ popolnoma znajo. Če je treba, preneha učitelj z onimi vajami na pamet že poprej, ali pa jih obdeluje še delj časa, kakor je to po načrtu zahtevano. Zdaj pa, ko otroci vaje za prištevanje števil 1, 2, 3 ne razumé samo, ampak tudi znajo na pamet, je voda jez prodrla in prištevanje števil 4 in 5, 6, 7, 8, 9 teče tako rekoč samo naprej.

Vprašam vas, gospod F., ali je tak pouk lahko umljiv, ali prehaja od znanega na neznan, od bližnjega do oddaljenega, ali je učna tvarina tako razčlenena, da se postopa pri pouku strogo po stopnjah naprej, ali je tak pouk nazoren? Računice ne morejo vsega v sebi imeti, tudi učitelj sam ima svojo nalogo, da stori svoj pouk psihologičen.

(Dalje prih)

L. Lavtar.

Kako je obrezovati vrtnice?

V novejšem času se pri nas kaj močno goje raznobarvne vrtnice. In kako bi se tudi ne, vsaj je vender vrtnica kraljica cvetlic, kakor so jo imenovali že stari Rimljani. Po mestih, trgih vaseh in tudi samotnih stanih opazujemo, da se vedno več teh cvetlic rodi po vrtilih, pa tudi ob hišnih stenah, zlasti ob pročelji. To je vse hvale vredna navada in mi želimo, da bi se pri nas še bolj ukoreninila. Tako se bodo olupšali naši kraji, sela, stanovanjšča. Pa tudi na človeško srce

to močno vpliva. Kdor ljubi cvetlice, od tistega ni misliti, da bi bil hudobnega srca. Mi bodemo torej prilično še kaj več o reji in odgoji vrtnic spregovorili. Danes pa vsaj samo kratko povemo, kako in kedaj jih je obrezovati. Prvokrat se vrtnice porežejo v spomladi, še predno začnejo poganjati. Prikrajšajo se jim mladike za dobro tretjinko. Pusté pa se krepke in čvrste mladike, vse slabotne, kakor tudi tiste, ki delajo preveliko goščobo, se odstranijo. Le iz krepkih mladik poženo čvrsti poganki z obilnim in polnim cvetom. Drugokrat se obrezujejo rože takoj po cvetu. Vsaka mladika namreč, ko je odcvetela, odščipne ali odreže se za tretjinko. Treba je torej vrtnice ob času, ko cvetó, večkrat pregledovati ter jim odrezovati odcvele mladike. Pri nas še to malokdo stori, temveč še vodo pušča na grmičih, celo šipečje, kar pa nikakor ni prav. Pa tudi gnojiti je vrtnicam treba. Najboljši gnoj za nje je gnojnica, kateri se je pridjalo $\frac{2}{3}$ vode ali pa na vedro gnojnice, 2 vedri vode. S to tekočino se potem vrtnice ob vlažnem vremenu zalivajo. Vrtnice tako pognojene, rastó bujno in krepko, nastavijo mnogo čvrstih cvetnih popkov ter človeka za mali trud s preobilnim cvetom razveselijo.

„P.“

Kedaj in kako se cepijo vrtnice?

Vrtnice se cepijo meseca rožnika na živo, meseca mal. in vel. srpana pa na speče oko. Ako se cepi vrtnica že meseca rožnika, tedaj oko še tisto leto požene in tudi cvete. Vender se pa ta cepitev le takrat dobro obnese, ako se dobé dovolj čvrsta očesca, kar je v tem času dostikrat težavno. Pa tudi če se je oko prijelo in pognalo mladiko, se ta cepitev dostikrat ne obnese posebno dobro. Mladike namreč, ki do jeseni ne ozelenijo, dovolj čez zimo, ako se prav dobro ne okovarijo, kaj rade pozebejo. Mnogo bolje se obnese cepitev na speče oko od 15. mal. srpana do konca vel. srpana. V tem času cepljene vrtnice poženejo sicer še le drugo pomlad — do tačas oko spi — pa potem toliko čvrsteje in bujneje rastó. Tudi čez zimo ni tolike nevarnosti, da bi vloženo oko pozeblo. Nekateri vrtnarji vlagajo očesca brez lesa. Oni namreč žlahtno oko nekako izluščijo. Novejše skušnje so pa pokazale, da se cepitev mnogo bolje obnese, ako se oko tako izreže, da ima ščitek spodaj malo leska. Tudi se oko mnogo lažje izreže nego pa izlušči. Očesa z lesom se potem tudi ne osušé tako lahko in hitro, kakor pa brez leska. Mi torej svetujemo, da se očesca izrezujejo in vlagajo vselej tako, da bodo imeli ščitki nekoliko leska spodej. Vse prijatelje cvetlic, zlasti pa vas slovenske učitelje opominjamo, da si okrasite svoj dom, stene ob hiši, vrte itd. s prelepimi vrtnicami. Ako je ne znate cepiti, obrnite se do koga, ki vam to rad pokaže.

„P.“

Sklep računa društva

Zapor. štev.	Koliko	D o h o d k i		Posamič		Vkupe	
				gld.	kr.	gld.	kr.
		I. Vplačila: a) ljudskih šol:					
1	7	društvenikov po 1 gld. (+ 0.05)		7	05		
2	24	" " 2 " (+ 3.14)		51	14		
3	31	" " 3 " (+ 0.85)		93	85		
4	8	" " 4 "		32	—		
5	22	" " 5 " (+ 1.74)		111	74		
6	5	" " 6 " (+ 0.61)		30	61		
7	3	" " 7 "		21	—		
8	4	" " 8 " (+ 0.20)		32	20		
9	1	" " 9 "		9	—		
10	13	" " 10 "		130	—		
11	3	" " 11 " (+ 0.26)		33	26		
12	1	" " 12 "		12	—		
13	4	" " 15 " (+ 1.35)		61	35		
14	1	" " 19 " (+ 0.54)		19	54		
127		ljudskih šol je vplačalo skupaj				644	74
		b) učiteljev:					
15	10	društvenikov po 1 gld. (+ 0.10)		10	10		
16	26	" " 2 " (+ 0.30)		52	30		
17	16	" " 3 " (+ 0.62)		48	62		
18	3	" " 4 "		12	—		
19	5	" " 5 "		25	—		
20	2	" " 6 "		12	—		
21	1	" " 7 " (+ 0.40)		7	40		
22	1	" " 20 "		20	—		
64		učiteljev je vplačalo				187	42
		II. Drugi dohodki, podpore, darila:					
23		Podpora visokega deželnega zbora		200	—		
24		" slavnega mestnega zastopa		200	—		
25		" slavne kranjske hranilnice		200	—		
26		" slavne kmet. pošojilnice ljub. okolice		10	—		
27		" slav. obrt. pomož. društva		10	—		
28		Darila dobrotnikov		6	—		
29		Vplačani zastanki društvenikov		77	—		
		Vsota dohodkov pod II.				703	—
30		III. Ostanek preteklega leta 1892/3				371	68
		IV. Vplačila novih ustanovnikov:					
31	9	ljudskih šol ustanovnine skupaj				100	—
		Glavna vsota vseh dohodkov				1868	34
		V. Društvena imovina ob sklepu računa:					
32	20	podpornih ustanovnin				365	—
33	27	ustanovnin ljudskih šol				510	—
34		obresti od teh ustanovnin naloženih na knjižnice:					
		74, 2593, 4274, 7324, 180248 = 160 gld. 24 kr.					
		in naložena volila 140 gld.				300	24
35		Blagajnični ostanek poleg zaloge v blagu				268	25
36		Vsota vsega denarnega imetja				1443	49

„Národne šole“.

Zapor. štév.	Koliko	T r o š k i	gld.	kr.
1	787	Učnih šolskih, pomožnih in leposlovnih knjig . .	164	46
2	68800	Raznih pisank, spisovnic in številnic	436	43
3	450	Škatljic jeklenih peres	165	43
4	804	Tucatov peresnikov	40	56
5	501	Škrilnih in prožnih tablic	34	61
6	129	Škatelj črtalnikov	38	95
7	936	Tucatov svinčnikov	84	96
8	12200	Različnih risank	216	36
9	47	Škatelj radirk	40	64
10		Učila za čitanje, nazor. nauk, številjenje in realije	130	23
11		Razpošiljanje blaga	14	47
12		Upravnina, dopisnina in stan. prinos	91	26
13		Postrežnina	12	40
14		Raznoterosti	29	33
15		Naložena nova ustanovina	100	—
		Vsota . .	1600	09
16		Blagajnična gotovina ob sklepu računa . .	268	25
		Vsega skupaj . .	1868	34
Naklonjene podpore:				
a	139	Ljudskim šolam in 21 ustanovnikom za vplačanih		
		644 gld. 74 kr.	1136	34
b	64	učiteljem vročila za vplačanih 187 gld. 42 kr. . .	351	98
c	14	ljudskim šolam darovanega blaga za	59	—
	217	udeležencem se je torej razdalo blaga za	1547	32

V Ljubljani, dné 15. avgusta 1894.

Feliks Stegnar,

načelnik.

Jos. Cepuder,

tajnik.

Jak. Dimnik,

blagajnik.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.

(Dalje.)

Po državnem šolskem zakonu imajo posebni in splošni učni tečaji isti namen, kakor drugod splošne nadaljevalnice. Za zdaj se snujejo le od slučaja do slučaja, postanejo pa sčasoma pòtem deželnih zakonov obvezni. Naučna uprava je že obstoječe zavode te vrste, ki so po navadi združeni s privatnimi ljudskimi šolami, pospeševala, s posebnimi naredbami popolnjevala, in novim trdne podlage snovala. Njih namen je ali v ljudski šoli pridobljene vednosti vtrditi in z ozirom na krajevne razmere na kak poseben praktičen poklic vporabljati, pri deklicah pa višjo splošno omiko posredovati. Prve so posebni obrtni in kmetijski učni tečaji, drugi splošni nadaljevalni tečaji za deklice.

Na vsacih 1000 javnih ljudskih šol je prišlo v Avstriji 10 kmetijskih in 11 obrtnih tečajev, na 1000 deklških šol skoro 10 občnih nadaljevalnic. Brez zavodov te vrste je bila le Dalmacija, največ sta jih imeli pa Češka in Galicija. Brez kmetijskih tečajev je bila poleg Dalmacije le še Kranjska, brez obrtnih Nižja Avstrija, brez deklških nadaljevalnic Nižja Avstrija, Štajerska, Koroška, Kranjska, Moravska in Bukovina.

Obrni tečaji so se nahajali 3 z 229 učenci v kranjskem po 1 s 59, oziroma 35, 33, 31 in 24 učenci v kamniškem, oziroma logaškem, postojnskem, krškem in radovljiškem glavarstvu.

III. Učno osobje.

Na javnih ljudskih šolah je bilo 1890. leta 46.847 učiteljev in 14.955 učiteljic, vsega skupaj **61.802** učiteljskega osobja. Med učitelji se je naštel 32.581 učiteljev s polnim opraviлом, 14.024 veroučiteljev in 242 postranskih učiteljev; med učiteljicami 7552 učiteljic s polnim opraviлом, 6973 učiteljic za dela in 430 postranskih učiteljic. Med moškim učiteljsvom s polnim opraviлом je bilo 7810 voditeljev in nadučiteljev, 13.828 stalnih in 1552 začasnih učiteljev, nadalje 3898 stalnih in 5493 začasnih podučiteljev; med ženskim učiteljstvom s polnim opraviлом je bilo pa 191 voditeljic in nadučiteljic, 2813 stalnih in 786 začasnih učiteljic, končno 1438 stalnih in 2324 začasnih podučiteljic.

Od skupnega števila učiteljstva sploh pade 20.630 učiteljev in učiteljic, to je tretjina na Češko, 8859 na Nižjo Avstrijo, 8768 na Galicijo, 7147 na Moravsko, 4489, na Tirolsko s Predarlško, 2974 na Štajarsko, 2135 na Zgornjo Avstrijo, 1415 na Šlezijo, 1327 na Primorsko, 991 na Koroško, 932 na Bukovino, **893** na Kranjsko, 653 na Dalmacijo in 589 na Solnograško.

Od učiteljstva s polnim opraviлом pa največ, 13.928 na Češko; 6111 na Nižjo Avstrijo, 5155 na Galicijo, 4893 na Moravsko, 2752 na Tirolsko s Predarlško, 1886 na Štajarsko, 1205 na Zgornjo Avstrijo, 948 na Šlezijo, 908 na Primorsko, 648 na Koroško, **535** na Kranjsko, 445 na Bukovino, 411 na Dalmacijo, 308 na Solnograško, 40.133 na Avstrijo sploh.

Učitelji se po kronovinah tako razdelé, da jih ima zopet največ namreč 15.879 Češka, 6598 Galicija, 6088 Nižja Avstrija, 5910 Moravska, 2155 Tirolska s Predarlško 2258, Stajarska, 1580 Zgornja Avstrija, 1218 Šlezija, 881 Primorska, 842 Koroška, 724 Bukovina, **714** Kranjska, 543 Dalmacija, 458 Solnograška.

Učiteljic ima največ 4751 Češka, 2771 Nižja Avstrija, 2170 Galicija, 1334 Tirolska s Predarlško, 1237 Moravska, 716 Štajarska, 555 Zgornja Avstrija, 446 Primorska, 208 Bukovina, 198 Šlezija, **179** Kranjska, 149 Koroška, 131 Solnograška, 110 Dalmacija.

Na privatnih ljudskih šolah avstrijskih je imelo pouk vsega skupaj 4517 učiteljev in učiteljic.

Po številu sploh slabše kot Kranjska so Koroška, Dalmacija, Bukovina in Solnograška.

Nad dve tretjini privatnega učnega osobja sta poučevali v Ljubljani; pet glavarstev je brez privatnega učnega osobja, ker privatnih ljudskih šol sploh nimajo; v treh glavarstvih (Ljubljanska okolica, Kamnik in Postojina) so samo privatne učiteljice, v enem (Črnomelj) samo privatni učitelji, le Ljubljana, Kranj in Novo Mesto imajo privatne učitelje in učiteljice.

Na vseh ljudskih šolah avstrijskih sploh je 48.914 učiteljev in 17.485 učiteljic, skupaj 66.399.

Po spolu se avstrijsko ljudsko učiteljstvo razdeli tako, da pride na tri učitelje jedna učiteljica; primeroma največ učiteljev je na Koroškem in Moravskem, primeroma najmanj na Primorskem.

Na Kranjskem posebej je po posameznih glavarstvih razmerje sledeče:

Glavarstva	Število učnega osobja					Glavarstva	Število učnega osobja				
	m. ž. sploh			m. ž.			m. ž. sploh			m. ž.	
	absolutno			relativno			absolutno			relativno	
Črnomelj .	49	6	55	89·1	10·9	Ljubljana (mesto)	62	71	133	46·6	53·4
Kamnik . .	69	15	84	82	2 17·8	Ljubljana (okol.)	66	10	76	86·8	13·2
Kočevje . .	68	20	88	77 3	22·7	Logatec . . .	53	20	73	72·6	27·4
Kranj . . .	81	24	105	77·2	22·8	Novo Mesto .	67	20	87	77·0	23·0
Krško . . .	65	20	85	72·5	23·5	Postojina . . .	73	24	97	75·3	24·7
Litija . . .	51	17	68	75·0	25·0	Radovljica . .	50	9	59	84·7	15·3

Na Kranjskem tudi po vseh glavarstvih posebej nadkriljuje število učiteljev ono učiteljic, po nekod celo močno, le Ljubljana dela izjemo, to pa zaradi privatnih zavodov (uršulinke).

Leta 1890. je bilo na vseh avstrijskih javnih ljudskih šolah 32.581 učiteljev in 7552 učiteljic s polnim opraviлом, to je 81·2⁰/₁₀₀, oziroma 18·8⁰/₁₀₀.

V obče rabljajo pri pouku učiteljice po mestih trgih pogostejše, kakor po deželi. Po mestih in trgih je bilo s polnim opraviłom 11.457 ali 72·4⁰/₁₀₀ učiteljev in 4378 ali 27·6⁰/₁₀₀; po deželi pa 21.124 ali 86·9⁰/₁₀₀ učiteljev in 3174 ali 13·1⁰/₁₀₀ učiteljic.

Še močnejše je prevladovalo število učiteljic po privatnih ljudskih šolah, kjer je prišlo pri 100 učnih močeh na 45 učiteljev 55 učiteljic, na Kranjskem posebej na 34 učiteljev 66 učiteljic.

Med učiteljstvom javnih ljudskih šol s polnim opraviłom je 208 ali 0·64⁰/₁₀₀ (186 ali 0·57⁰/₁₀₀ posvetnih in 22 ali 0·07⁰/₁₀₀ redovnih) in 365 ali 4·83⁰/₁₀₀ vseh učiteljic redovnic. Redno poučujočih duhovnikov imajo največ Tirolska s Predarlško, Primorska in Dalmacija; redovnic ima Tirolska sama tri četrtine, nekoliko pa tudi še Češka, Galicija in Šlezija.

Na Kranjskem je redno poučevalo 17 duhovnikov, namreč po 3 v kranjskem in logaškem, 4 v radovljiškem, po 2 v ljubljanski okolici, litijskem in novomeškem, 1 v krškem glavarstvu. Redovnice na Kranjskem po javnih šolah niso nikjer poučevale redno.

Ako pa pritegnem tem učiteljem duhovskega stanu še veroučitelje, se zviša razmerje med duhovnimi in posvetnimi učitelji na 30·4⁰/₁₀₀ k 69·6⁰/₁₀₀. V obče se pa lahko trdi, da se duhovništvo v pičlem številu udeležuje pouka v vseh predmetih, kakor nasprotno tudi redno posvetno učiteljstvo v zelo redkih slučajih poučuje v verouku. Po državnem šolskem zakonu pristojna namreč pouk v verouku na javnih ljudskih šolah cerkveni oblasti. Ako pa v šolskem kraju ni duhovnika, sme se naložiti poučevanje verouka v sporazumu s cerkveno oblastjo tudi dotičnemu učitelju.

Posvetni učitelji so poučevali verouk ali popolnoma ali deloma na 2005 šolah in sicer popolnoma na 1124, deloma 881. Popolnoma se je to zgodilo v Češki na 468, v Galiciji na 449, v Nižji Avstriji na 43, v Kranjski na 41, v Moravski na 32, v Šleziji na 24, v Koroški na 19, v Dalmaciji na 14, v Tirolski na 15, v Bukovini na 9, v Štajarski na 5, v Primorski na 4 šolah, v Zgornji Avstriji in Solnograški na nobeni šoli; deloma pa v Češki na 355, v Galiciji na 224, v Nižji Avstriji na 171, v Moravski in v Šleziji na po 32, v Tirolski s Predarlško na 25, v Koroški na 22, v Bukovini na 8, v Primorski na 5, v Zgornji Avstriji in Štajarski na po 3 šolah, v Kranjski na 1, v Solnograški in Dalmaciji na nobeni šoli.

V obče je bilo v Avstriji 6·4⁰/₁₀₀ javnih ljudskih šol, na katerih so posvetni učitelji popolnoma, 5·0⁰/₁₀₀ pa, na katerih so deloma poučevali tudi verouk. Od vseh veroučiteljev je bilo v Avstriji 13.313 ali 98·5⁰/₁₀₀ poklicanih od cerkvene, 1·5⁰/₁₀₀ pa od šolske oblasti; kranjski veroučitelji pripadajo razven dveh brez izjeme prvi kategoriji. (Dalje prih.) E. Lah.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Konferencija.) (Dalje.) Za tem je sledilo „nadzornikovo poročilo“ o nadzorovanih šolah, ki se približno tako-le glasi:

1.) „V področje mojega nadzorovanja spada 9 ljudskih šol s slovenskim učnim jezikom, dalje 4 nemške ljudske šole gledé neobligatnega slovenskega pouka, 3 šolski vrtni, šolska delarna na II. mestni deški petrazrednici in gospodinjska šola v uršulinskem samostanu, skupaj torej 18 učnih zavodov s 64 razredi in 89 učnimi močmi!

Od 4302 šoloobveznih otrok jih hodi v ljudske šole s slovenskim učnim jezikom 2418 ali 56·20%; v šole z nemško-slovenskim učnim jezikom 446 ali 10·36% in v nemške šole tedaj 33·44%.

Javne šole štejejo 1609 otrok in 40 učiteljev, tako da pride na vsako učno moč po 40 otrok.

Privatne šole štejejo 955 otrok in 49 učiteljev, tako da pride na vsako učno moč po 19 otrok.

2.) O nastanitvi in opravi javnih ljudskih šol sem že tolikrat obširno govoril, da se mi danes ne zdi potrebno nadaljnjih besed izgublјati, omenjam samo, da je c. kr. mestni šolski svet sklenil sezidati novo šolsko poslopje za dvorazredno šolo na Barji in novo šolsko poslopje za obe mestni ljudski šoli.

3.) Uradne spise sem našel večinoma v najlepšem redu, le tu in tam sem našel še stare tiskovine in zlasti po privatnih šolah sem našel po katalogu mnogo praznih presledkov, tako n. pr. kedaj je začel otrok v šolo hoditi, materni jezik itd. — Po mnogih šolah se uradni spisi tudi preslabo hranijo.

4.) Knjižnice in učila so povsod v najlepšem redu.

5.) Disciplina je bila v obče dobra. Primerilo se je le nekaj disciplinarnih slučajev, ki pa niso v nobenem razmerju s tolikim številom otrok. Zapazil sem namreč, da se lenuhi in poredneži posedajo v zadnje klopi. V enem razredu sem zapazil celo na pol gluhlega otroka in predzadnji klopi! To ni prav! Te vrste učenci naj se posedajo v prve klopi. Tudi ni prav, da učenci pazijo na součence; učitelj bodi v šoli jedini gospodar! Zapazil sem tudi v enem razredu, da je silil učitelj učenca, k tabli poklicanega, gledati nadzornika. To ni prav! Učitelj mora biti tudi v pričo nadzornika prva oseba v šoli. Prvenci naj med branjem sedé; dovolj je, če vstane in reče: „tukaj!“ — bere naj pa sedé. — Nervoznost in nepotrpežljivost, silen krik itd. niso odobravati. Učitelj mora biti potrpečljiv; res je, da ga časih zgrabi sveta jeza, a taki slučajji so redki. Večnega kričanja in opominjevanja se otroci kmalo navadijo ter si mislijo: „Veliko ropota, pa malo moke. Paziti je treba tudi, da otroci odgovorov preveč ne zavijajo in ne padajo za pol glasu. Opozoriti vas moram tudi na § 27. šolskega in učnega reda, ki prepoveduje otrokom nalagati opravila, ki niso v zvezi s poukom; za to je sluga v šoli!

Zapazil sem tudi, da stranke (stariši, varuhi itd.) pouk motijo. Vsa šolska vodstva naj napravijo napise na vidnem mestu, ki prepovedujejo med poukom strankam vstop v šolo. Vstop v šoli je dovoljen med poukom le uradnim osebam, strankam pa pred poukom, ob 10. uri ali po pouku.

6.) Učni vspehi so v obče jako ugodni. Lahko rečem, število razredov z jako dobrimi učnimi vspehi znaša 50%, z dobrimi 30%, z dovoljnimi 12% in z nezadostnimi 8%, kar je jasen dokaz o veliki spretnosti, vestnosti in pridnosti mestnega učiteljskega! A še v tistih razredih, kjer sem bil v obče manj zadovoljen, našel sem v posameznih predmetih dobre vspehe, tako, da število zanemarjenih razredov znaša komaj 4%.

Zlasti dobro se je obnesla odredba, katero smo uvedli s tekočim šolskim letom v višjih treh razredih slovenske štirirazredne dekliške šole in obeh uršulinskih šol, namreč sistem strokovnih učiteljic. Do sedaj je bila namreč navada, da je šla učiteljica

od 1. do 8. razreda s svojimi učenkami; sedaj so se pa predmeti višjih treh razredov razdelili med tri učiteljice.

7.) Realij letos nisem veliko nadzoroval, zlasti v višjih razredih ne, ker sem na te predmete že prejšnja leta obračal posebno pažnjo in sem o zemljepisji, zgodovini in prirodoznanstvu obširno govoril že v prejšnjih konferencijah. Reči moram, da se je ta pouk zadnja leta izdatno izboljšal, bodisi gledé metode, bodisi gledé uspehov. Pravo veselje mi je bilo poslušati, kako se je v nekaterih razredih deklških šol poučevala zgodovina, zemljepisje in prirodoznanstvo; v obče gledalo se je na razumevanje in učila so se pridno uporabljala. Le v nižjih razredih gojil se je ta pouk tu in tam nekoliko preveč mehanično, učenci so se učili namreč te predmete od besede do besede, kar spričuje, da se dotični učitelj dovelj ne pripravi.

8.) Nazorni nauk se je razven v enem razredu povsod temeljito gojil in veseli me, da je učiteljstvo spoznalo, kako važen je ta predmet, ker se ž njim razvije duševni obzor otrok in se jim razveže jezik.

(Dalje prih.)

Kako bi zabil to gomilo,
Kjer blago tvoje spi srce. Gregorčič.

Iz postojinskega okraja 9. vel. srpana 1894. († Rudolf Dolenc.)

Tudi ti si nas ostavil.

O smrt, nerazumna so tvoja pota. Človeški duh se zgroža pred tvojo silovitostjo, brezobzirnostjo, pred tvojim veličastvom. Le vsemogočni Bog vodi tvoja dejanja, le misel o njem, neskončno modrem Zapovedniku, lije tolažbo v naša srca. A človek je le človek, sree naše čuti le človeško in nikakor ne more dognati, kako je mogoče, da nas tako nagloma ostavi mlad, čil, krepak mož ter se preseli v večnost. Tako si nas pustil tudi ti, dragi Rudolf. Valovje hladne Vipave si je izbralo tebe za svojo žrtev. Telesno si se ločil od nas, tvoj duh in tvoja dela so med nami.

Rudolf Dolenc je bil rojen l. 1866. na Gočah v solnčni vipavski dolini. Že v godni mladosti je kazal nenavadni dar hitrega umevanja in lahke, vesele šaljivosti. Po dovršeni ljudski šoli je obiskoval v Gorici tri gimnazijalne razrede, in njegovih sošolcev pomni še marsikdo, kako vesel, ljubeznjiv in požrtvovalen tovariš je bil pokojnik tudi na gimnaziji. Redki dar zgovornosti in dobrosrčnosti mu je odpiral vrata povsod. — Ko smo slišali, da misli posvetiti svoje moči učiteljskemu stanu, razveselili smo se vsi njegovi vrstniki; zakaj v tako dolgočasnem mestu, kakor je koperska pripravnica — tam je namreč pokojnik dovršil z dobrim vspehom svoje nauke l. 1887. v treh poučevalnih jezikih: slovenskem, nemškem in italijanskem jeziku — v takem lahonskem mestu pravim, onemore pod težo nagromadenega učnega materijala, še bolj pa pod pritiskom lahonske negostoljubnosti in brezobzirnosti tudi še veselejši, še vstrajnejši duh. Pridružil se nam je vedno živahni Rudolf in kramljali smo v njegovi skromni sobici vse ure, kolikor smo jih mogli pridobiti v razvedrilo. Sanjali smo mladostne sanje o ljubljeni domovini ter delali in podirali načrte o bodočem svojem življenju. Tukaj moram takoj opomniti, da je bil pokojnik pravcati mojster v proizvajanju kupletov. Njegov humor nam je osladil marsikako večerno urico. Tedaj smo šaljivo nazivali take shode „Dolenčeve večere“.

Minila so potem nekatera leta in Rudolf Dolenc je bil nastavljen na prvo službo v Trnovo. O njem je pač mogoče reči, da ga ni kar nič oplašil prehod iz ledene teorije v živahno praktično življenje. Marsikoga ta prememba tako prevzame, kakor ribo, katero vržeš iz morja v sladko vodo. A njega ni! Z mladostnim ognjem se je lotil dela, z mladostnim ognjem ga je nadaljeval in ni se uklonil, ni ga potrla britkost življenja, ni so ga potrle strele, ki so švigale iz črnih očíj onega „črnega moža“, katerega imenu ne privoščim mesta v Rudolfovem životopisu, da si je zaoral globoko brazdo v življenje in delovanje pok. Dolenca. Našega Rudolfa je spravila od dela in uklonila še le smrt, kateri prej ali pa slej ne uide nikdo.

In na svoji drugi službi na Suhoriju, koliko se je trudil, da bi navdušil mladino za lepo petje, ta neprecenljivi dar nebeški, s katerim se začenjajo kali vsakršnemu pleme-

nitemu čustvovanju. V Orehku bode živel spomin Dolenčevega delovanja, dokler bo živelo tamošje bralno društvo in njega krasna zastava.

Prav tako uspešno, kakor na Pivki, je deloval blagi pokojnik tudi v vipavski dolini namreč zaporedoma v Vipavi, Poddragi in slednjič na Planini. Kako je bil pokojnik priljubljen med soobčani, priča nam njegova smrt in njegov pogreb. Komaj da se je raznesla grozna novica po Planini, prihтели so z vseh strani ljudje, pustivši tudi najnujnejše delo, k vodi, da bi pomagali nesrečniku. Tudi prečastiti gospod župnik J. Mikš je šel na mesto, kjer so potegnili utopljenca iz vode. R. Dolenec se je vračal s soprogo in svakinjo iz Loga — bilo je namreč sv. Ane dan — ter se nekoliko pokrepčal v bližnjem malinu. Potem se je šel kopat. V vodi ga je zadela srčna kap. Šele po dolgem iskanju so ga našli. — Bil je žalosten prizor in še žalostnejši mrtvaški sprevod z brega Vipave pa v planinsko šolo, kjer so položili na oder moža, ki je bil še pred tremi urami zdrav in vesel. Zjokal se je vsakdo, ki je videl tako naglo izpremembo neizprosne usode.

Dne 28. mal. srpana se nas je zbralo na vipavski Planini 16 tovarišev s Kranjskega in Primorskega — bil je, kakor smo rekli njegovi sošolci „Dolenčev dan“ — da sprejmemo blazega tovariša na zadnjem potu. Dolgi mrtvaški sprevod je vodil domači gosp. župnik ob asistenci treh drugih čč. gg. duhovnikov iz okolice. Bil je namreč preč. gosp. M. Arko iz Šturija, č. g. A. Rajčević, kapelan in č. g. Pavlin, novomašnik iz Vipave. — Po dovršenih molitvah je izpregovoril domači gospod župnik pokojniku v slovo, občanom v spodbudo, otrokom v posnemo, sorodnikom in tovarišem v tolažbo ganljivo besedo o ranjega življenju in delovanju. Petje med sv. mašo je oskrbel g. nadučitelj Perné iz Šturija, nagrobnice so pa peli tovariši in domači peveci.

Blizu jedna ura popoldne je že bila in solnce je vroče obsevalo sveže grude zemlje ob Dolenčevem grobu. Bolesten jok se je razlegal na pokopališču. Tu se je tresla tuge in britkosti pokojnikova mlada udova, bratje, sestra in drugi sorodniki. Ihtela je šolska mladina po svojem dobrem očetu, občani planinski za svojim iskrenim prijateljem, vestnim svetovalcem; solzili smo se mi, njegovi tovariši in znanci v svesti, da ropoče sedaj neobčutna zemlja na krsto moža, ki je natančno vršil svojo dolžnost, bil zvest prijatelj, rodoljub z besedo in dejanjem. Mnogo, mnogo bi bil še lahko koristil domovini, sebi in svojim, a tu se je zgrnila nad njim črna zemlja, v kateri bo spal smrtni sen. Večerno solnce se je uprlo z žarki v novo narasel hribček na planinskem grobju. Tedaj smo se vračali nekateri tovariši tam mimo domov, ozrli smo se na novo gomilo in tiho stopali naprej... Torej do tukaj si prišel, dragi Rudolf! Videli smo te v mladih letih, videli v zorni mladosti, videli čilega, čvrstega moža, videli smo tvoj „večer“, videli tudi žalostni tvoj „dan“. Kaj pa jutro? Gomila molči — Naj le molči, neobčutna smrtna prst, saj govore glasno tvoji učni uspehi, tvoja dela: Ni si živel zaman, ni si popolnoma umrl! Tudi če nam ni dala usoda, da bi razpolagali s posvetnimi zakladi, naša dela so najboljši zakladi, njih uspeh je trajnejši in veličastnejši kot vsi posvetni darovi. — Solnčni žarek se je utopil v pozlačenem križu na pokopališču in ti učitelj trpin, ti, ki si se danes vlegel tu sem k večnemu počitku, upamo, da je tudi tebi križ na onem svetu podelil največ tolažbe. Gospod te je sodil — to se nadejamo — po onih vspehih, katerih ne more plačati svet, kateri so skriti očem onih, ki nas ne razumejo. „Le križ nam sveti govori, da vid'no se nad zvezdami; da vid'no v raju večnem se — nad zvezdami“. In tedaj zasije nam vsem jutro, krasno jutro v rajski pomladi. Zato pa počivaj sladko, zlata duša! Končal si svoj tek, nam so pa odločena še razna pota tuge in britkosti.

Ti našel si na božjem nebi,

Kar tukaj bi zastoj iskal.

Bodi ti zemljica lahka! Bog ti daj večni mir! Z Bogom Rudolf! Ivo Trošt.

Iz kranjskega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija.) Učiteljstvo kranjskega šolskega okraja je imelo 30. mal. srpana svojo uradno konferencijo v deški šoli v Kranji. H konferenciji so se zbrali razven štirih opravičenih vsi učitelji v okraju, pet gg.

katehetov in g. dekan Ant. Mežnarec. Konferencijo je tudi počastil preblagorodni gospod c. kr. deželni šolski nadzornik Šuman, katerega je učiteljstvo najiskrenejše pozdravljalo. Točno ob 9. uri otvori zborovanje g. c. kr. okrajni šolski nadzornik Andr. Žumer, s prisrčnim pozdravom vsemu učiteljstvu, zahvali se gospodu deželnemu šolskemu nadzorniku, da je blagovolil počastiti konferencijo, izreče jednako zahvalo gg. dekanu in katehetom. Gospod predsednik imenuje svojim namestnikom gospoda nadučitelja Iv. Pezdicha, člani konferencije pa izvolijo zapisnikarjema gospico Pogačnik in gospoda Zieglerja, overovateljema zapisnika pa gg. Česnika in Režeka. Na to navede gospod predsednik spremembe pri šolskih oblastnih, spremembe učiteljskega osebja, našteje na novo ustanovljene oziroma razširjene šole ter nas seznani z ukazi in razpisi šolskih oblastev. Zdaj govori gospod nadzornik o delovanji in uspehih c. kr. okrajnega šolskega sveta v minuli 6letni dobi. Šol se je razširilo in na novo ustanovilo toliko, da so se učne moči pomnožile od 47 na 61, torej za 14 ali za 30%; 6 poslopij se je sezidalo novih, 4 pa prizidala. Pred šestimi leti je bilo v okraju 1700 otrok brez pouka, letos jih je le še 600 in to v krajih, kjer še nimajo šole, od drugih šol so pa predaleč oddaljeni. Šolsko obiskovanje se je zboljšalo tako, da se je število šolskih otrok, ki pouk zanemarjajo, znižalo od 9% na 3%, kajti zdaj imamo že nad 10 šol, ki nimajo skoro nič neopravičenih šolskih zamud. Razven rednih šol imamo tudi še nekatere šole za silo, katere se bodo polagoma spreminile v redne. Zanimivi so podatki vojaških oblastev, kako zginujejo analfabeti v okrajih, tako je bilo leta 1890. 42 vojaških novincev analfabetov, 1891. 1. 27 in l. 1892. 21. Dalje poroča gospod nadzornik o uspehih in usodi lanskih konferenčnih razprav. Poročilo o podrobnem učnem načrtu za slovniki pouk na jedno in dverazrednicah se letos nadaljuje; resoluciji pa, katera se je stavila koncu poročila „o šolskih zamudah“ do c. kr. okrajnega šolskega sveta, skušal je slednji zadostiti s strožjim postopanjem napram zanikernim roditeljem in to ne brez uspeha, kajti šolsko obiskovanje se je letos dokaj zboljšalo. Zdaj preide gospod nadzornik na stanje šolstva v okrajih. Tu opomni, da imamo več lepih šolskih poslopij, vendar je še mnogo pomanjkljivosti in več šol prav slabih. Kar se tiče šolske opreme, so največje važnosti šolske klopi. Ravno te so pa v mnogih šolah prav slabe. Šolska vodstva na takih šolah naj skrbijo, da se postavi vsako leto v proračun mala vsota za klopi, da se polagoma naredijo nove; izdelajo naj se strogo po izdanih strokovnjaških predpisih in naj se ne prepusti volji dotičnega mizarja. Šolske table so večinoma dobre, le sem in tja premajhne. Kjer se napravljajo nove, naj se vdela v steno, ker so take table najprikladnejše. Velik nedostatek je tudi, da mnogo šolskih sob ni ventiliranih. Gleda naj se vedno na čist zrak, ni treba slušati onih krajnih šolskih svetov, koji po zimi zračiti prepovedujejo; sklicovati se je treba na dotična postavna določila. Tudi kuri se v nekaterih šolah premalo. Tudi tu naj se opozore krajni šolski sveti na predpise šolskih zakonov, koji določujejo, da ima biti v šoli 13° gorkote. V šolskih sobah in po mostovžih je bil povsod lep red. Na učila naj se posebno pazi, da se ne pokvarijo. Največ trpe zemljevidi radi vlažnosti. Napravi naj se za nje stojalo, da se lahko odvijajo in tako obvarujejo vlažnosti in prahu. Učil nedostaje še na mnogih šolah. Letos jih bode kupil in razposlal c. kr. okrajni šolski svet skupaj za vse šole za 2800 K. (Dalje prih.)

L. Jelenc.

V e s t n i k.

Cesarjev rojstni dan. Naš presvetli vladar je praznoval dne 18. vel. srpana svoj 64letni rojstni dan. Kakor povsod v našem častiljivem cesarstvu, tako smo se tudi mi Slovenci tega veselega dneva z največjo hvaležnostjo in slovesnostjo spominjali in posebno nam učiteljem dal je dan 18. vel. srpana dobrodošlo priliko, da smo krepko izrazili svojo navdušeno ljubezen, udanost in spoštovanje do svojega blagega in modrega vladarja in do vse cesarske hiše, dobro vedoč in trdno prepričani, da je slavno vladujoča habsburško-lotriška rodovina vedno naša bramba in zaslomba, naša tolažba in pomoč

v jasnih in mračnih dneh. To pa po vsej pravici; kajti nobena posvetnih vladarskih rodov in ni po svoji starosti tako častljiva, po svojih krepostih tako bliščeča, po slavnih delih tako bogata, kakor je stara in častljiva, čednosti in dejanj polna ona, ki nosi dvo-glavnega orla s križem in mečem v svojem grbu.

Temu vladarskemu sijaju, ki nas slovenske učitelje in slovensko šolsko mladino ter sploh vse Avstrijce tako močno navdušuje, pridružuje se nadalje misel na osebne kreposti slavljenega deželnega očeta. Kdo jih ne pozna: očetovska dobrotljivost, viteška ljubezen do resnice in pravice, neumorna delavnost za blagor drugih, požrtvovalna naklonjenost do države, zlasti pa občudovanja vredna usmiljenost do ubožcev, udov in sirot, katerih radostne solze krasnejše lesketajo v cesarjevi kroni in so dragocenejšje, kakor dijamanti in biseri, kateri jo dičijo. Ni čuda torej, da je v dan 18. vel. srpana nad 40 milijonov hvaležnih src pošiljalo svoje goreče molitve k Vsegamogočnemu, da nam še mnogo, mnogo let ohrani in obvaruje našega ljubljene in dobrotne vladarja. Vse naše prošnje so merile na to, naj presvetli vladar še leta in leta na maziljeni glavi nosi cesarsko in kraljevo krono, naj podložniki uživajo blagodare njegovega očetovsko-skrbnega vladanja še dolgo in dolgo, in naj se krasna donavska država razvija pod blagodejnim vplivom svetlih kreposti svojega vladarja še v daljino bodočnost! Gospod vseh cesarjev in kraljev naj ohrani našega cesarja in kralja Franciška Jožefa I. pri najboljšem zdravju in varuje najprej do slavnosti *petdesetletnice vladarskega nastopa*, kajti tedaj bode tak praznik, kakoršnega še Avstrija ni dočakala.

Pri tej priliki lahko naglašamo, da dinastični čut ni morda pri nijednem plemenu v Avstriji tako razvit, kakor v nas Slovencih, in posebej še pri nas slovenskih učiteljih. Ta sveti plamen udanosti in zvestobe do našega vladarja neti in vzdržuje nam prirojeni ter v naše meso in kri prešli čut nekaljene lojalnosti.

Imenovanje. Voditelj učiteljskega v Ljubljani, *V. Linhart* je imenovan deželnim šolskim nadzornikom za Štajersko. — Začasni glavni učitelj na ženski učit. pripravnici v Gorici, g. *Viktor Bežek* je imenovan glavnim učiteljem na ženski učit. pripravnici v Ljubljani.

Za „učiteljski konvikt“ je daroval g. *Fran Klinar*, nadučitelj v Hrušici 1 K 20 h. Hvala!

Pravila „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ je visoka deželna vlada potrdila.

Gimnazij v Kranju. Letos odprejo na novo oživljenem Kranjskem gimnaziju prvi in drugi razred, in vsako leto doda se še jeden razred, dokler ne bode zopet popoln višji gimnazij. Voditeljem zavoda je imenovan prof. ljubljanskega gimnazija, g. *Josip Hubad*; od gimnazija v Novem mestu pa je premeščen v Kranj g. prof. *Fran Novak*.

Umrli visoki uradnik. V Luhačovicah na Moravskem je umrl ministerski svetovalec *Karol German*, referent pri naučnem ministerstvu o ljudskem šolstvu, star 64 let. Pokojni ministerjalni svetnik je bil nam Slovincem zelo pravičen mož, tako, da moramo iskreno obžalovati njega preneglo smrt. Blag mu spomin!

Nesreča. G. *Fr. Trošt*, nadučitelj na Igu, si je 26. m. m. zlomil desno nogo v stegnu. Ljubi Bog povrni mu kmalu neprecenljivo zdravje!

Občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva“ in „*Narodne šole*“ bode dne 4. kinoveca v telovadnici II. mestne šole na Cozjovi cesti v Ljubljani. Ob 8. uri bode v Št. Jakobski cerkvi sv. maša in po maši pa zborovanje „Vdovskega društva“ in potem pa „Narodne šole“.

Odbor učiteljskega društva za radovljjski okraj vabi k občenemu zboru, kateri se bode vršil dne 20. kinoveca t. l. ob 10. uri dopoldne v Radovljici. Vspored obseza navadne točke.

V kmetijskem tečaju v Ljubljani, ki je trajal do konca vel. srpana, so bili sledeči gg. učitelji: *J. Ažman* (Breznica), *J. Bartl* (Smartno pri Litiji), *Bozja* (Bloke), *Hiti* (Dobrnice), *F. Lovšin* (Vinica), *Megušar* (Božjakovo), *Malenšek* (G. Tuhinj), *J. Rupnik* (Leskovec), *Rus* (Grad pri Bledu), *Povše* (Osilnica), *Skala* (Vipava) in *Žibert* (Ježica).

Ročni katalog, sestavil *Štefan Primožič*, učitelj v Postojni, založil *R. Šeber*, tiskar v Postojni. Cena mu je: za 75 učencev 30 kr., za 100 učencev 35 kr., za 125 učencev 40 kr. Na željo pa izvrši g. Šeber katalog tudi za poljubno število učencev. Ker je tudi vnanja oblika kataloga jako lična (vezan je namreč v platno), zato ga najtoplejšje priporočamo. Dobiva se pri g. Šeberju v Postojni.

Zahvala. Predsedništvo „Zveze slov. učit. društev“ izreka tem potem svojo najprisernejšo zahvalo slavnemu krajnemu odboru učit. društva za goriški okraj, posebno njega načelniku, neutrudljivemu nadučitelju g. Tomažu Jugu, gosp. c. k. šolskemu srepovalcu Fr. Vodopivcu. g. Franu Hafnerju, ravnatelju c. k. žen. učiteljskega in slavnej čič

talnici za blagovoljno prepustitev za zborovanje potrebnih prostorov, vrlim pevkam in pevcem, slavnemu županstvu in prečastiti duhovščini v Cerknem in sploh vsem, kateri so pripomogli k tako sijajnej izvršitvi šestega glavnega zbora „Zveze“ v Gorici.

Predsedništvo „Zveze slov. učit. društev“ v Dol. Logatcu, 22. vel. srpana 1894.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 615

o. š. sv. V črnomaljskem šolskem okraji razpisane so nastopne učiteljske službe v stalno oziroma začasno nameščenje in sicer:

1. Služba učitelja-voditelja na jednorazrednici v Gribljah z letno plačo 450 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem.

2. Služba učitelja-voditelja na jednorazrednici v Božakovem z letno plačo 450 gld., doklado 30 gld. in prostim stanovanjem. Šola ima velik, lep vrt za trto- in sadjerejo.

3. Služba učiteljice za dekliški razred na štirirazrednici v Metliki z letno plačo 450 gld.

4. Drugo učiteljsko mesto na dvorazrednici v Vinici z letno plačo 450 gld. in prostim stanovanjem. Ta služba zamore se tudi kaki učiteljici podeliti.

Prošnje vlagati je do 20. kimovca t. l. pri c. kr. okrajnem šol. svetu v Črnomlji.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji, dné 20. vel. srpana 1894.

Št. 1116

o. š. sv. Na štirirazrednici v Dobropoljah je stalno ali začasno popolniti četrto mesto s prijemki IV. plačilnega razreda.

Pravilno opremljene prošnje je do 10. kimovca semkaj vlagati.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji, dné 17. vel. srpana 1894.

Št. 1772

o. š. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Leskovci je stalno namestiti tretje učno mesto s 450 gld. letne plače.

Pravilno opremljene prošnje je zakonitim potem semkaj vlagati do 15. kimovca 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dné 16. vel. srpana 1894.

Št. 877

o. š. sv. Na jednorazrednici na Ostrožnem brdu je takoj popolniti izpraznjeno mesto učitelja-voditelja z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem.

Prošnje je vlagati semkaj do 11. kimovca 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini, dné 28. vel. srpana 1894.

Listnica uredništva. Poročilo o zborovanji „Zveze“ in še več družih dopisov smo morali zaradi pomanjkanja prostora odložiti na prihodnje številke. Prosimo potrpljenja; pride vse polagoma na vrsto.

Slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom!

Vsled naznanila c. kr. zaloge šolskih knjig na Dunaji je starih, oziroma dosedanjih „Računic“ le še prav malo v zalogi in se ne bodo več tiskale. One šole, ki nameravajo v šolskem letu 1894/95. še stare „Računice“ obdržati, naj se blagovole pravočasno zglasijo za nje. — Ob enem priporočam tudi svojo bogato zalogo učil in samoučil.

J. Giontini,
knjigotržec v Ljubljani.

 Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.
Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.